

Két kötet, több mint 570 oldal – pontosan 90 beszélgetés. Az átfedések miatt összesen 68 tudós személyiség, nyelvészeti kutatási terület, élettörténet. A Tinta Könyvkiadónál megjelent interjúkötetek úgy tárják fel a nyelvvel való foglalkozás sokszínű világát, hogy közben ezek a beszélgetések izgalmas történeteket mesélnek. Megmutatják, mit jelent, jelentett a közelmúltban a magyar nyelv kutatójának vagy éppen szótárírónak lenni. A kérdezz-felelek formából kirajzolódó mozaikkép egyszerre lineáris és pillanatnyi, statikus és dinamikus tudománytörténeti narratívumként rögzíti a magyar nyelvtudomány 20. század végi, 21. század eleji kiemelkedő eseményeit.

A *Körkép a magyar nyelvről* kötetben két megkerülhetetlenül fontos intézményt (Magyar Nyelvtudományi Intézet és Magyar Nyelv Múzeuma) is bemutat a szerző, Daniss Győző. A 2024-ben megjelent másik kötet hetvenkét interjújának kontextusát is a nyelvészeti kutatásoknak otthont adó egyetemek (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Szegedi Tudományegyetem, Debreceni Tudományegyetem, Pannon Egyetem), illetve tudományos műhelyek, bizottságok adják (így például az MTA Nyelvtudományi Intézete és Szótári Munkabizottsága, Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete).

Mindkét kötet olvasható a tudomány hétköznapi működésébe bepillantó, műhelytitkokat feltáró izgalmas történetgyűjteményként. Sokat megtudhatunk arról az aprólékos, heroikus munkáról, amit például a szótárírás jelent. Amellett, hogy mindkét kötet az elhivatott, kíváncsi és hiteles kutatói attitűd bemutatására törekszik, a magyar nyelv sokféle kérdésért, sokfelől megközelítve tárgyalja. Van szó a helyesírás, a nyelvművelés kérdéseiről, a történeti nyelvészet irányairól, a stílus, a szókincs, nyelvjárások, névtudomány területéről.

Daniss Győző könyve a 18 beszélgetésen keresztül a nyelvhasználat nagyon különböző rétegeit mutatja be azért, hogy az egyes szakterületek legkiválóbb kutatóit kérdezi a tágabb nagyközönség számára is izgalmas kérdésekről. Balázs Géza például a társas viszonyrendszereket is alakító (és sokszor átalakító) jelenségről, a tegeződés - magázódás alakulásáról beszél, történeti nézőpontból is. A nyelv

diakronikus vizsgálata van előtérben a Gerstner Károllyal és Haader Leával készített interjúkban, míg Grétsy Lászlóval a nyelvművelés szerepéről esik kiemelten szó. A sztereotipikus közvélekedést cáfoló, fontos mondatok hangzanak el a nyelvművelés aktuális feladatairól, szerepéről. „A nyelv nagyobb úr, mint a nyelvész...” – áll a Grétsyvel készült interjú címében.

Navracsics Judit a kétnyelvűség titokzatos világáról oszt meg sok példát, adatot, modern kísérleti eredményt. A közbeszédben gyakran hangoztatott adatokat kiigazítva Kontra Miklós a magyar nyelvet anyanyelvként beszélők közösség mai lélekszámát 13 millióra teszi. A nyelv regionális rétegzettségéről, a nyelvjárások aktuális helyzetéről ad átfogó képet Kiss Jenő és Péntek János. Kemény Gábort stílusról, Keszler Borbálát a helyesírás szabályozottságáról kérdezi Daniss Győző. A nyelvészeti tudományos ismeretterjesztő fórumokon mindig népszerűek a helynevek kialakulásával vagy utónevek történetével és divatirányzataival foglalkozó cikkek, nyilatkozatok. Hoffmann István és Raátz Judit a névtan felől érkező világot rá, hogy az elnevezések változásai milyen plasztikusan tudósítanak a nemzet történelméről.

A 2024-ben kiadott *Hetvenkét interjú ötvenöt szótáríróval, nyelvészrel* című másik kötet az elmúlt 20 évben a Tinta Könyvkiadóhoz köthetően megjelent beszélgetésekből ad közre válogatást. Nyomatott folyóiratokban (Édes Anyanyelvünk, Magyar Krónika, Magyar Nemzet, Modern Nyelvoktatás, KönyvHét, PrintInfo) vagy elektronikus portálokon (olvassbele.hu, librarius.hu, anyanyelvcsavar.blog.hu, cultura.hu, papiruszportal.hu, RoyalMagazin.hu) korábban már olvasható interjúkat szerkesztett össze Kiss Gábor, a kiadó igazgatója. A több mint 30 éve alapított, piacvezető hazai szótár- és nyelvészeti szakkönyvkiadó 55 szerzőjével készült beszélgetések a magyar nyelvészet szinte összes nagy területét érintik.

Kiemelt szerepet kap a szótárírás többféle formájának bemutatása: az interjúkon keresztül bepillanthatunk az egy- és többnyelvű szótárak, etimológiai szótárak vagy a tematikus szótárak összeállításának rendszerébe. A szerteágazó tematikájú interjúk közös vonása, hogy a szakterületek legkiválóbb

képviselői saját élettörténeti narratíváikon keresztül mutatják be a nyelvészeti kutatás dinamikus, folyamatosan változó fókuszú világát. E kiemelkedő kutató személyiségek elbeszélései összefűzve árnyalt korrajzot adnak a huszadik század két évtizedének magyar nyelvészeti témáiról, kiadványairól és intézményi háttérérol, a kutatóintézetekben és az egyetemek nyelvészeti tanszékein folyó munkáról.

A kötetben olyan nyelvészegyeniségek interjúi is olvashatók, akik már nincsenek köztünk, megidé-ve Balázi József Attila, Bencédy József, Kemény Gábor, Péter Mihály, Szathmári István, Tótfalusi István maradandó kutatói tevékenységét.

A sokféle területen, különböző generációkat képviselő, változatos alkotói attitűddel rendelkező tudósok közös vonása az az életem át tartó kíváncsiság és elhivatottság, amellyel a nyelvi rendszer működését vizsgálják, az a nyitottság és érzékenység, amellyel a beszélő közösség felé fordulnak. Az anyanyelvre vonatkozó számtalan lényeges megállapítás mellett Horváth Péter Iván nyelvész-fordító – saját szóhasználatával élve – kissé patetikusan fogalmaz, amikor azt írja, eszmélésétől kezdve a

magyar nyelv révén kapcsolódik a világhoz. A kötet hetvenkét beszélgetésének létfontosságú funkciója, hogy e szövegek által nyer folyamatos megerősítést a magyar anyanyelven művelt tudományosság. A magyar nyelvű szaknyelv könnyebben hozzáférhető, a tudásmegosztása is gyorsabb, egyszerűbb. A kötet kommunikációelméleti vagy szociolingvisztikai megközelítéseiben sem dominál az angol tudományos nyelv, és így hatékonyabban reflektál a helyi kultúrára, társadalmi problémákra. A sokféle tudományterületről érkező kutatók anyanyelven végzett tudományos tevékenysége végső soron erősíti a közösségek identitását, így elősegítve a közösségeken belüli párbeszédet és együttműködést. A Tinta Könyvkiadó gondozásában megjelent mindkét interjúkötet izgalmas olvasmány a modern nyelvészeti kérdések és a tudománytörténeti összefüggések iránt érdeklődők számára. (Daniss Győző: Körkép a magyar nyelvről. Tizennyolc beszélgetés a magyar nyelvről. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2021., Kiss Gábor (szerk.): Hetvenkét interjú ötvenöt szótáríróval, nyelvessel. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2024.)